

Zmiana normy dotyczącej wag nieautomatycznych

The changes of standard relatives to non-automatic weighing instruments

Krzysztof Plackowski (Biuro Metrologii Prawnej, GUM)

W artykule przedstawiono informacje na temat zmiany normy PN-EN 45501 *Zagadnienia metrologiczne wag nieautomatycznych*. Omówione zostały wybrane zagadnienia i przedstawione uwagi odnoszące się, w szczególności, do konsekwencji praktycznych wynikających z wprowadzonych zmian.

The paper presents information on the changes of standard PN-EN 45501 Metrological aspects of non-automatic weighing instruments. Discusses selected issues and presents observations relating, in particular, the practical consequences arising from the changes.

Wprowadzenie

Od chwili wstąpienia Polski do Unii Europejskiej jednym z ważniejszych zadań Polskiego Komitetu Normalizacyjnego stało się wprowadzanie Norm Europejskich do zbioru Polskich Norm. Normy Europejskie stanowią istotny element harmonizujący jednolity rynek europejski, chociaż nie mogą być wprost stosowane i nie są ogólnie dostępne do praktycznych zastosowań (nie można kupić Normy Europejskiej). Normy te są udostępniane w implementacjach krajowych. W każdym kraju członkowskim UE i EFTA teksty norm krajowych wprowadzających Normy Europejskie są takie same (polska norma wprowadzająca Normę Europejską ma oznaczenie PN-EN, niemiecka DIN-EN itd.).

Szczególną rolę w normalizacji europejskiej pełnią Europejskie Normy zharmonizowane. Są to normy, które przyjęto w następującym trybie:

- zostały opracowane na zlecenie (zwane mandatem) Komisji Europejskiej przez jedną lub wspólnie przez kilka europejskich organizacji normalizacyjnych, którymi są:
  - Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN),
  - Europejski Komitet Normalizacji Elektrotechnicznej (CENELEC),
  - Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych (ETSI),
- zostały przyjęte zgodnie z regulaminami CEN/CENELEC/ETSI,
- zostały oficjalnie przedłożone Komisji po ich zatwierdzeniu.

Normy zharmonizowane mogą być stosowane pod następującymi warunkami:

- ich tytuły i numery zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej,
- przynajmniej jedno państwo członkowskie Unii Europejskiej przeniosło je do zbioru norm krajowych (implementowało normę).

Stosowanie norm zharmonizowanych (ani żadnych innych norm) nie jest obowiązkowe, jednakże posiadają one pewną specyficzną właściwość czyniącą je bardzo wygodnym narzędziem w procesie oceny zgodności. Zgodność z krajową normą, wdrażającą normę zharmonizowaną, umożliwia zastosowanie tzw. zasady domniemania zgodności – wykazanie zgodności wyrobu z normą zharmonizowaną pozwala na stwierdzenie zgodności tego wyrobu z wymaganiami zasadniczymi odpowiedniej dyrektywy nowego podejścia, której dotyczy ta norma (a w praktyce z wymaganiami określonymi w akcie prawnym wdrażającym tę dyrektywę).

Normy zharmonizowane przeniesione do zbioru Polskich Norm oznaczane są jako PN-EN. Ich wykazy są publikowane przez Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego w formie obwieszczeń w Monitorze Polskim.

Nowa norma

Przez wiele lat normą zharmonizowaną z dyrektywą NAWI [1], dotyczącą wag nieautomatycznych, była norma PN-EN 45501:1999 [2].

W dniu 8 maja 2015 r. Prezes Polskiego Komitetu Normalizacyjnego zatwierdził normę PN-EN 45501:2015-05 *Zagadnienia metrologiczne wag nieautomatycznych* [3]. Wprowadza ona normę europejską EN-45501:2015 [4], która ukazała się w lutym 2015 r. Norma PN-EN 45501:2015-05 została opublikowana w dniu 12 maja 2015 r. i w tym samym dniu zastąpiła normę PN-EN 45501:1999. Norma PN-EN 45501:2015-05 wprowadza normę europejską poprzez publikację angielskojęzycznego tekstu normy EN 45501:2015 (tzw. „metoda okładkowa”).

Należy zwrócić uwagę, że odniesienie do normy EN 45501:1992, która była wprowadzona w Polsce normą PN-EN 45501:1999, zostało w 1994 r. opublikowane w Dzienniku Urzędowym EWG [5], tak więc norma PN-EN 45501:1999 posiadała status normy zharmonizowanej.

W dniu 11 września 2015 r. opublikowano w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 2015/C300 (na stronie 3) *Komunikat Komisji w ramach wdrażania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/23/WE w sprawie wag nieautomatycznych (wersja ujednolicona)* [6]. Komunikat ten stanowi publikację tytułów i odniesień do norm zharmonizowanych na mocy prawodawstwa harmonizacyjnego Unii Europejskiej.

W komunikacie znajduje się odniesienie do normy EN 45501:2015 *Zagadnienia metrologiczne wag nieautomatycznych*, co oznacza że od dnia 11 września 2015 r. norma ta posiada status normy zharmonizowanej z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/23/WE w sprawie wag nieautomatycznych [1]. Jednocześnie komunikat określa na dzień 19 kwietnia 2016 r. datę ustania domniemania zgodności normy zastąpionej (którą jest norma EN 45501:1992), wprowadzona w Polsce normą PN-EN 45501:1999).

Odniesienie do normy EN 45501:2015 zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym UE, a więc norma ta posiada od dnia 11 września 2015 r. status normy zharmonizowanej, czyli wykazanie zgodności z nią pozwala na domniemanie zgodności z wymaganiami zasadniczymi, określonymi w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zasadniczych wymagań dla wag nieautomatycznych podlegających ocenie zgodności [7], wdrażającym dyrektywę NAWI [1].

Od dnia 19 kwietnia 2016 r. w obszarach związanych z oceną zgodności możliwe jest stosowanie wy-

łącznie normy EN 45501:2015 (wprowadzonej w naszym kraju Polską Normą PN-EN 45501:2015-05).

Zmiany

Nowa norma EN 45501:2015 oparta została o zalecenia Międzynarodowej Organizacji Metrologii Prawnej OIML R 76 z roku 2006. Zalecenia te znane są już od kilku lat, tak więc rozwiązania przyjęte w nowej normie nie powinny stanowić większego zaskoczenia.

Niniejszy artykuł nie pretenduje do roli przewodnika szczegółowo omawiającego zmiany wynikające z wprowadzenia nowej normy dla wag nieautomatycznych. Poniżej wymieniono kilka przykładów zmian w odniesieniu do poszczególnych obszarów zastosowania normy.

Ocena zgodności

Badanie typu WE

Nowa norma PN-EN 45501:2015-05 wprowadza w procesie badania typu ostrzejsze wymagania w zakresie odporności na zaburzenia elektromagnetyczne. Obecnie norma wymaga (pkt. B.3.5), aby waga odporna była na promieniowanie pól elektromagnetycznych o częstotliwościach do 2 GHz i natężeniu pola 10 V/m (poprzednie wymaganie: odpowiednio 1 GHz i 3 V/m). Nowa norma wprowadza również nieznanne dotąd wagom nieautomatycznym badania bezpieczeństwa oprogramowania (pkt. 5.5).

Norma dla wag nieautomatycznych z 2015 r. oferuje również szczegółowe wytyczne dotyczące wyboru egzemplarzy do badań w przypadku zatwierdzenia typoszeregu (rodziny) wag nieautomatycznych (pkt. 3.10.4).

Legalizacja WE

Przykładem zmian wprowadzonych nową normą w przypadku legalizacji WE może być nowy wymóg sprawdzenia zgodności oprogramowania z danymi zawartymi w certyfikacie zatwierdzenia typu WE (identyfikacji oprogramowania), jak określono to w pkt. 8.3.2.

Legalizacja ponowna

Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie wymagań, którym powinny odpowiadać wagi nieau-

tomatyczne [9] w § 10 pkt. 2 wymaga sprawdzenia, „czy waga nieautomatyczna spełnia wymagania oznaczonej klasy dokładności zgodnie z normą PN-EN 45501” w zakresie określonym dalej w rozporządzeniu. W akcie tym przywołano normę PN-EN 45501 w formie niedatowanej, należy zatem przyjąć, że zapis dotyczy normy aktualnej, czyli od dnia 12 kwietnia 2015 r. normy PN-EN 45501:2015-05.

Taka konstrukcja przepisu powoduje, że wprowadzenie nowej normy nie zmienia zakresu sprawdzeń podczas legalizacji (bo ten określony jest wprost w rozporządzeniu), może jednak zmienić sposób ich sprawdzania. Sposoby badań wag nieautomatycznych określone są w załączniku A do normy PN-EN 45501:2015-05. Można zauważyć niewielkie różnice w sposobach badań w porównaniu z tymi określonymi w normie PN-EN 45501:1999. Przykładem niech będzie badanie rozrzutu (pkt. A.4.10. obu norm). W przypadku legalizacji zmniejszeniu uległa zalecana liczba serii ważeń z dwóch (przy obciążeniu ok. 50 % Max i obciążeniu bliskim 100 % Max) do jednej (przy obciążeniu ok. 0,8 Max). Liczba ważeń w serii zależy od klasy wagi, a nie od obciążenia Max, jak to było określone w normie z 1999 r.

Zakończenie

Norma PN-EN 45501:2015-05 pełni istotną rolę w obszarze prawnej kontroli metrologicznej wag nieautomatycznych. Znajduje ona zastosowanie zarówno w ocenie zgodności, jak i podczas legalizacji ponownej. Nowa norma wprowadza pewne zmiany, szczególnie w obszarze oceny zgodności (badania typu WE). Zmiany te wymagają odpowiedniego przygotowania ze strony zarówno producentów, jak i jednostek notyfikowanych. Należy mieć nadzieję,

że w najbliższym czasie Komisja Europejska opublikuje w Dzienniku Urzędowym UE odniesienie do normy EN 45501:2015, co nada normie PN-EN 45501:2015-05 status normy zharmonizowanej z dyrektywą NAWI [1] ze wszystkimi dobrodziejstwami tego stanu, w szczególności z możliwością zastosowania zasady domniemania zgodności w procesie oceny zgodności.

Literatura

- [1] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/23/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wag nieautomatycznych.
- [2] PN-EN 45501:2015-05 Zagadnienia metrologiczne wag nieautomatycznych.
- [3] EN-45501:2015 Metrological aspects of non-automatic weighing instruments.
- [4] PN-EN 45501:1999 Zagadnienia metrologiczne wag nieautomatycznych.
- [5] Dziennik Urzędowy EWG Nr C 153/17 z dnia 4 czerwca 1994 r.
- [6] Komunikat Komisji w ramach wdrażania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/23/WE w sprawie wag nieautomatycznych (wersja ujednolicona), Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C300 z dnia 11 września 2015 r., str. 3-4.
- [7] Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla wag nieautomatycznych podlegających ocenie zgodności (Dz. U. z 2004 r. Nr 4, poz. 23).
- [8] Zalecenia Międzynarodowej Organizacji Metrologii Prawnej OIML R-76:2006 Non-automatic weighing instruments.
- [9] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 31 stycznia 2008 r. w sprawie wymagań, którym powinny odpowiadać wagi nieautomatyczne, oraz szczegółowego zakresu sprawdzeń wykonywanych podczas prawnej kontroli metrologicznej tych przyrządów pomiarowych (Dz. U. Nr 26, poz. 152).